

Amikor a három napkeleti bölcsek — rácsafolva erre a minősítésre — éppen Heródes színe előtt nevezte az újszülött Jézust a zsidók királyának, az uralkodó, a rómaiaknak ez a kapzsi bábja nevetőgörcsöt kapott. Két teljes órán át rázta széles heverőjén a jóvátehetetlen kacagás, miközben az államtanács tagjai komoran ültek a székeken, a falak mentén. A bölcsek álló testhelyzetben, lehajtott fejjel várták a roham elmúltát, mert jóváhagyást reméltek Heródestől befellegni útjukhoz; nemcsak bölcsek voltak, hanem külhoni alkirályok is, judeai kirándulások tehát, engedély nélkül, diplomáciai bonyodalmakra vezethetett volna, csak meggyilkoltatásuk lehetőségét és ennek folyamányait említtem meg. Az uralkodó a kacagástól minden átmenet nélkül tízperces mély álomba zuhant, és megnyugodva ocsúdott fel. Egy mocskos falusi poronty csak népmozgalom élén veszélyeztetné hatalmát — ehhez az adómeztágadás zászlaját kellene kibontania; a megszálló erők viszont azt támogatják, akitől több adót remélnek. Mindazonáltal nem árt az óvatosság. Judeában az utóbbi évtizedekben csak úgy hemzsegnek a megváltójelöltek — ha valaki ígéretes csillag alatt születik, ripsz-ropsz Messiást csinálnak belőle, Krisztust, népfelzabádító királyt, ha tetszik neki, ha nem. Az ilyen pojácák nyomában hull az ember és pusztul az érték — a jó uralkodó a nép érdekében nem várja be őket. Heródes mosolyogva biztatta a napkeleti bölcseket: mozogjanak szabadon az országban; ha felkutatják a csodálatos kisdedet, ő is könnyebben imádható. A bölcsek örvendezve megígérték, hogy lelkiismeretesen beszámolnak neki kutatásuk eredményéről — annyit máris bizonyosan tudnak, a csillagok járásának és a szent könyveknek egybehangzó sugallata alapján, hogy Betlehem községbe kell menniük, és igen nyomós ígéretet kaptak arra vonatkozólag, hogy a házat is megtalálják majd, ahol az újszülött király tartózkodik. Amikor másodszor is elhangzott ez a megjelölés, az államtanács tagjai egy emberként rezzentek össze és üveges szemmel meredtek Heródesre — ő azonban ezúttal nem nevetett, hanem szakállát simogatva nyájas szavakkal útjukra bocsátotta illusztris vendégeit. Távozásuk után kimerülten hátrahanyatlott heverőjén; orvosa intésére a készenlétben álló személyzet csoportjából egy fiatalasszony — Heródes valamelyik jelentéktelen szolgálója — ecetes vízzel lemosta ura arcát, majd szintén távozott a teremből.

Mint hogy a három napkeleti bölcsek a fényes csillagot kémlelte, mely előttük és szamarai előtt járva mutatta útjukat Betlehem és a gyermek felé, nem vették észre az asszonyt — név szerint Mirjamot —, aki fokozódó rémülettel lopakodott a nyomukba. Amikor pedig a csillag megállt a sorsdöntő ház előtt, mely istálló is volt, és a három bölcsek hangos örömujjongással berontott az ajtón, Mirjam, aki egy odvas olajfa fekete törzséhez lapult, alig bírta visszakényszeríteni magába a sikolyt. Másfél óráig állt ott mozdulatlanul, miközben a három tiszt férfiú a ház és a szamarak között rohagált, különféle kincseket cipeltek be, aranyat,

mirhát, tömjént, továbbá lisztet, borsót, hagymát és étolajat, majd az üres zsákokkal és ládákkal kiszaladtak megint; a nyitvahagyott ajtón borjúbögés és gyereksírás tódult ki és olyan boldog asszonynevetés. Amikor a bölcsek hajnaltájban tompán de-rengő arccal távozni akartak, Mirjam kilépett eléjük és óva intette őket: kerüljék el messze Heródest és más úton térjenek vissza országukba. A rendkívüli csodáktól és kialvatlanságtól szédelgő öregek angyalnak vélték, porig hajoltak előtte, majd felkapaszkodtak megkönnyebbült szamarukra és nagy vargabetűket téve kiporosztkálták az ország-ból.

ÖRSI ISTVÁN ELBESZÉLÉSE:

AZ ANYA

Mirjam még sokáig állt dűlt szívvel a ház előtt, ahol unokatestvére, József lakott a családjával. A kisdedet még nem látta, mert Jeruzsálemben szolgált, épp csak hallott várható születéséről — de ott, az olajfa alatt kristály-bizonyossággal megérezte, hogy a bölcseket valóban isten vezérelte oda, és hogy a gyermekre a választottak sorsa vár. Mirjam nem a csillag, hanem a bölcsek után ment, de a sugárzás nyilván az ő bőrén is áthatolt, boldogság és rettegés kergetődött benne, tudta, hogy a bölcsek megfogadják a szavát, de abban sem kételkedett, hogy Heródes nem felejtí el iszonyú kacaj-rohamát és halálra keresteti a gyermekeket, „Amíg a bölcseket várja, időt nyerünk, de aztán...” — itt tartott gondolatban, amikor rokona feketén, komoran kilépett a házból. „József” — suttogta Mirjam; a nagytestű, lomha férfi hirtelen megállt, mintha földbe gyökeredett volna a lába. Leszegette fejét, nem mert a hang felé nézni — egyszerű, jó idegű ember volt, az utóbbi időkben mégis kimerítette a gyakori érintkezés a földöntúli erőkkel; olykor — mindenki esendő — arra gondolt, hogy talán célszerűbb lett volna köznapi asszonyt kérni feleségül, olyat, aki mellett elfogulatlanabban lehet heverészni, és akinek viszonylatai áttekinthetőbbek. Mégsem panaszkodott, szótlán vállalta megtisztelő, hálátlan szerepét, csak azt szerette volna olykor megtudakolni az egek urától, hogy miért épp őrá osztotta ki? „József” — suttogta még egyszer a női hang — „nézz rám, Mirjam vagyok.” „Nem egy angyal?” — kérdezte a férfi megkönnyebbülten. — „Ne bolondozz, gyerek már közelebb” — és susogva, hadarva beszámolt neki a palotában törtétekről, Heródes csapdájáról, és arról, hogy miként térítette el a kijelölt útvonalától a három bölcset; de a féltékeny király bosszúját emberi erő nem térítheti el, ezért azt tanácsolja Józsefnek, hogy fogja a gyereket és

ennek anyját, és haladéktalanul távozzék Egyiptomba. „Így lesz” — mondta a férfi és már indult is vissza a házba, de a küszöbön megfordult még. „Mirjam?” — és firkészőn rátekinített. — „Tessék!” „Valóban Mirjam vagy, nem csak a képét öltötted fel?” „Nem mindegy az nekem?” — kérdezte bosszúan a nő — „ne késlekedj, készülj fel az útra, holnapután már itt lehetnek a katonák.”

Amikor József behúzta maga mögött az ajtót, Mirjam elhatározta, hogy — lesz, ami lesz — nem megy vissza a palotába, míg nem látogatja meg kétéves kisfiát. A gyereket egy öregasszony gondozta, férjének távoli rokona; Józsefnek házáról mintegy há-

Néhány nap múlva csakugyan megérkeztek a katonák. Roppant tömegben zúdultak le a dombról, nem is keresték Józsefet és családját, hanem válogatás nélkül rontottak be a lakhelyül szolgáló házakba, istállókba, üregekbe, és válogatás nélkül szúrták le, vágták földhöz vagy falhoz vagy szakították szét a csöpp gyerekeket, ezt ágyból rángatták ki, amazt az anyja karjából, megint másokat az utcán hasítottak kétféle; némán dolgoztak, mint a megszállottak. Tébolyult dühük azzal magyarázható, hogy feladatukat csak mesterségesen felcsigázott gerjedelmekkel bírták végrehajtani. Mentségük ez a düh: mégsem szentetlenül tevékenykedtek.

Mirjamot nem érte váratlanul a Betlehemre zúduló pokol. Az előző napokban egy üreggő táguló folyosót vajt ki az odúja mögött, és amikor az első üvöltéseket meghallotta, gyorsan betuszkolta oda a gyereket és egy kővel elreteszelte a bejáratot. Az asztalnál ült és varrt, amikor nyolc katona berontott hozzá; vezetőjük, egy Simeon nevezetű altiszt, régi ismerőse volt: sokszor érezte magán a tekintetét, amikor mindketten a palota belső termeiben teljesítettek szolgálatot „Mirjamocská!” — kiáltotta a férfi — „mi a fene! Nem csúnyultál meg, hallod-e?” — és peckesen körüljárta az asszonyt. — „Te sem szépültél meg, Simeon”. „Nem? Hol a fiad? Mesélted egyszer, hogy egy fiad van.” — „Volt” — mondta Mirjam —, a „múlt héten halt meg, ezért jöttem haza.” Simeon intett, a katonák kitódultak, egy pillanat múlva már fel is harsant a szomszédné tébolyult sikoltása. — „Csináljunk egy másikat helyette” — indítványozta a katona. — „Jó” — mondta Mirjam —, „de ne most, most még gyászolok, és nekem is más dolgom van.” Simeon ismét körüljárta az asszonyt; maga sem értette miért, de valahogy nem mert hozzányúlani. Ebben a pillanatban gyereksírás hallatszott az odú mélyéből. Simeon a falhoz ugrott, hanyatlította a belécsimpaszkodó nőt, elmozdította a követ, és egy pillanat múlva már vonszolta is elő a sivalkódó csöppeséget. „Nem csecsemő!” — rimázkodott az anyja —, „kétéves már, irgalmazz neki!” „Nem tehetem” — mondta a katona — „a kétéveseket is parancsunk van.” „De ő már kettő is elmúlt” — üvöltötte Mirjam — „éppen aznap, amikor a bölcsek ideértek!” Simeon, aki már a levegőbe emelte rugkapáló terhét, félbeszakította mozdulatát és így kérdezte meg: „Tehát már a harmadikban van?” „Igen!” „Meglátom, mit tehetek érted” — mondta Simeon és lerakta a földre a gyereket. Mirjam elmosolyodott, és megsimogatta a katona karját, aztán a gyerekekhez fordult: „Menj vissza a játékbarlangodba, Júdáska, és maradj csendben, nézd, anyád cukrot is ad nekem” — ezzel visszatolta a gyereket a falba, elreteszelte a bejáratot, majd a katona felé fordult. Sohasem volt része ilyen metsző élvezetben. Igaz, régóta nem halt férfival, de nem ez volt az oka. Míg eszméletét egészen el nem veszítette a katona alatt, arra gondolt, hogy a faluból csak két kisfiú menekült meg, a Máriaé meg az övé — mindketten isten kiszemeltjei.